

በአዋጅ ቁጥር 1161/2011፣ ደንብ ቁ. 472/2012 እና
መመሪያ ቁ. 44/2013 ዙሪያ ለዞን፣ ለወረዳ እና
ለከተማ አስተዳደር የገ/መ/አስ/አጠ/ ተቋም
አመራሮችና ባለሙያዎች የተዘጋጀ ስልጠና

ጥር 2013 ዓ.ም

የአዋጁ ይዘት

- አዋጁ በአራት ክፍሎች የተጠቃለሉ 29 አንቀጾችን የያዘ ህግ ነው

ክፍል አንድ

- ጠቅላላ ድንጋጌ

1. አጭር ርዕስ
2. ትርጓሜ
3. የተፈጻሚነት ወሰን
4. መርሆዎች

ክፍል ሁለት

- መሬት ለማስለቀቅ ስለሚፈጸም ስነ ስርዓት

5. የሚለቀቀው መሬት ለሕዝብ ጥቅም መሆኑን ስለመወሰን
6. መሬት የማስለቀቅ ሥልጣን
7. ለባለይዞታዎች ቅድሚያ የማልማት መብት ስለመስጠት
8. መሬት የሚለቀቅበት ሥርዓት

9. መሬት እንዲለቀቅለት የተወሰነለት አካል ኃላፊነት

10. የአገልግሎት መስመሮች ስለሚነሱበት ሥርዓት

ክፍል ሦስት

የካሣ አወሳሰን፣ ምትክ አሰጣጥ እና መልሶ ማቋቋም

11. ለሕዝብ ጥቅም መሬት ሲለቀቅ ለተነሿዎች ስለሚከፈል ካሳ

12. የንብረት ካሣ

13. ስለልማት ተነሿ ካሳና ምትክ ቦታ

14. ገቢ በመቋረጡ ስለሚከፈል የኢኮኖሚ ጉዳት ካሳ

15. ከገጠር ወደ ከተማ ለተካለለ የከተማ አካባቢ ባለይዞታ የመኖሪያ ቤት መስሪያ ቦታ ስለመወሰን

16. መልሶ ስለማቋቋም

17. ንብረት ስለመገመት

የአዋጁ ይዘት የቀጠለ.....

18. አቤቱታ ሰሚ አካል እና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ስለማቋቋም

19. አቤቱታ ስለማቅረብ

20. ስለ ይግባኝ

21. አቤቱታ የቀረበበትን ቦታ ስለመረከብ

ክፍል አራት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

22. የፌዴራል ተቋማት ሥልጣንና ተግባር

23. የክልሎች፣ የአዲስ አበባና ድሬዳዋ ከተማ አስተዳደሮች ሥልጣንና ተግባር

24. የወረዳና የከተማ አስተዳደር ኃላፊነት

25. ተጠያቂነት

26. ደንብና መመሪያ የማውጣት ሥልጣን

27. የመሸጋገሪያ ድንጋጌ

28. የተሻሩና ተፈፃሚነት የማይኖራቸው ሕጎች

29. አዋጁ የሚፀናበት ጊዜ

ክፍል አንድ ጠቅላላ ድንጋጌ

አንቀጽ 1. አጭር ርዕስ

- ይህ አዋጅ “ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የመሬት ይዞታ የሚለቀቅበትን፣ ካሣ የሚከፈልበትን እና ተነሿዎች መልሰው የሚቋቋሙበትን ሁኔታ ለመወሰን የወጣ አዋጅ ቁጥር 1161/2011” ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

አንቀጽ 2. ትርጓሜ

- የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ አዋጅ ውስጥ፡-

1. “የህዝብ ጥቅም” ማለት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ልማትን ለማጎልበት አግባብ ያለው የክልል ወይም የፌዴራል አካል በመሬት አጠቃቀም ዕቅድ ወይም በልማት ዕቅድ ወይም በመሠረተ ልማት መሪ ፕላን መሠረት ለሕዝብ የተሻለ የጋራ ጥቅምና ዕድገት ያመጣል ተብሎ የተወሰነው ነው።

2. “የንብረት ካሣ” ማለት የመሬት ይዞታውን እንዲለቅ ለሚወሰንበት ባለይዞታ በመሬቱ ላይ ለሰፈረው ንብረት ወይም ላደረገው ቋሚ ማሻሻያ በዓይነት ወይም በገንዘብ ወይም በሁለቱም የሚከፈል ክፍያ ነው።

ትርጓሜ የቀጠለ.....

3. **"የልማት ተነሽ ካሳ"** ማለት ባለይዞታው የመሬት ይዞታውን ሲለቅ በመሬቱ ላይ የይዞታና የመጠቀም መብቱ በመቋረጡ ምክንያት የሚደርስ ጉዳት ለማካካስ የሚከፈል ክፍያ ነው፤
4. **"የልማት ተነሽ ድጋፍ"** ማለት የመሬት ባለይዞታ ከመሬቱ በጊዚያዊም ሆነ በቋሚነት ሲነሳ ከአዲሱ አካባቢ ጋር መላመድ እንዲችል ከንብረት እና ከልማት ተነሽ ካሳ በተጨማሪ በዓይነት ወይም በገንዘብ የሚሰጥ ድጋፍ ነው፤
5. **"የኢኮኖሚ ጉዳት ካሳ"** ማለት ከቦታቸው ያልተነሱ ነገር ግን መሬት ለህዝብ ጥቅም በመለቀቁ ምክንያት በመቀጠር፣ በመነገድ ወይም በማከራየት እና ከመሳሰሉት ያገኙት የነበረ ገቢ በመቋረጡ ለሚደርስ ጉዳት የሚከፈል ካሳ ነው፤
6. **"የማህበራዊ ትስስር መቋረጥ እና ስነ ልቦና ጉዳት ካሳ"** ማለት ለተነሸው ከነበረበት አካባቢ በመነሳቱ የነበረው ማህበራዊ ትስስር በመቋረጡ የሚከፈል የማህበራዊ ትስስር መቋረጥ እና የስነ ልቦና ጉዳት ማካካሻ ክፍያ ነው፤

ትርጓሜ የቀጠለ.....

7. **“መልሶ ማቋቋም”** ማለት ለልማት ተብሎ በተወሰደው መሬት ምክንያት የሚያገኙት ጥቅም ለሚቋረጥባቸው የልማት ተነሽዎች ዘላቂ የገቢ ምንጭ እንዲኖራቸው የሚሰጥ ድጋፍ ነው፤
8. **“ቀመር”** ማለት ለህዝብ ጥቅም በሚለቀቅ መሬት ላይ ለሰፈረ ንብረት ወጥ የሆነ የካሳ ስሌት የሚሰራበት ዘዴ ነው፤
9. **“ቋሚ ማሻሻያ”** ማለት በይዞታው ላይ በምንጣሮ፣ ድልደላና እርከን ሥራ፣ ውሃ መከተር ስራ እና የገቢ ንጣፍና ማስዋብ የመሳሰሉትን ስራዎች ያጠቃልላል፤
10. **“የማቋቋሚያ ማዕቀፍ”** ማለት ለህዝብ ጥቅም ሲባል ከመሬት ይዞታቸው እንዲነሱ ሲደረግ ዘላቂ የሆነ የገቢ ምንጭ ሊኖራቸው የሚያስችል የስራ መርሃ ግብር ነው፤
11. **“የወል ይዞታ”** ማለት ከመንግስት ወይም ከግል ይዞታነት ውጭ የሚገኝና የአካባቢው ማህበረሰብ ለግጦሽ፣ ለደንና ለማህበራዊ አገልግሎት በጋራ የሚጠቀሙበት የመሬት ይዞታ ነው፤

ትርጓሜ የቀጠለ.....

12. **"ክልል"** ማለት በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፑብሊክ ሕገ መንግስት አንቀጽ 47(1) የተመለከተው ማንኛውም ክልል ነው።
13. **"የከተማ አስተዳደር"** ማለት በሕግ የከተማ አስተዳደር ሥልጣንና ተግባር የተሰጠው አካል ነው።
14. **"መሠረተ-ልማት"** ማለት ከመሬት በላይ ወይም ከመሬት በታች ያለ መንገድ፣ የባቡር ሃዲድ፣ የአውሮፕላን ማረፊያ፣ የቴሌኮምኒኬሽን፣ የኤሌክትሪክ ኃይል፣ የመስኖ፣ የውሃ መስመር ወይም የፍላሽ ማስወገጃ መስመር ሲሆን ሌሎች ተያያዥ ግንባታዎችንም ይጨምራል፤
15. **"የአገልግሎት መስመር"** ማለት ለህዝብ ጥቅም ሲባል የሚለቀቅ መሬት ከመሬቱ በላይ ወይም ውስጥ የተዘረጋ የውሃ፣ የፍላሽ፣ የኤሌክትሪክ ወይም የስልክ መስመር ሲሆን ሌሎች ተመሳሳይ ስራዎችንም ይጨምራል።
16. **"ተነሿ"** ማለት ለሕዝብ ጥቅም መሬት በሚለቀቅበት ጊዜ በተቀቀው መሬት ላይ ይኖሩ የነበሩ ባለይዞታ፣ ተከራይ፣ ተቀጥሮም ሆነ በግል ይሰራ የነበረ እና በጥገኝነት ይኖር የነበረን ሁሉ ያጠቃልላል፤

ትርጓሜ የቀጠለ.....

17. **"አቤቱታ ሰሚ"** ማለት በዚህ አዋጅ አፈጻጸም ላይ ለሚነሳ ቅሬታ የሚመለከት እና ውሳኔ የሚሰጥ አካል ነው፤
18. **"ይግባኝ ሰሚ"** ማለት አቤቱታ ሰሚ አካል የሰጠውን ውሳኔ በይግባኝ ተመልክቶ ውሳኔ የሚሰጥ አካል ነው፤
19. **"እውቅና ያለው ገማች"** ማለት ቋሚ ንብረቶችን ለመገመት አግባብ ባለው አካል ዕውቅና የተሰጠው ገማች አካል ነው፤
20. **"አስቸኳይ ልማት"** ማለት በመደበኛው የጊዜ ሰሌዳ መሄድ የማይችልና ለከፍተኛ ወጭ ሊዳርግ ወይም ከፍተኛ ገንዘብ ሊያሳጣ የሚችል መሆኑ ተረጋግጦ በመንግስት የተወሰነ የልማት አይነት ነው፤
21. **"ውስብስብ መሰረተ ልማት"** ማለት በተለመደው አሰራር የማይሰራ፣ በአገር ውስጥ ባለው ባለሙያ የማይሰራ፣ ዕቃዎችም በክምችት የማይያዝበት፣ ከአገር ውጭ ግዥ የሚጠይቅና መሰል ስራ ሆኖ በመሰረተ ልማት ባለሙያ የተረጋገጠና በመሰረተ ልማት ተቋም ኃላፊ የጸደቀ ተጨማሪ ጊዜ የሚያስፈልገው የመሰረተ ልማት ዓይነት ነው፤

ትርጓሜ የቀጠለ.....

22. **"ሃገራዊ ወይም ክልላዊ ፋይዳ ያላቸው ልማቶች"** ማለት ለኢትዮጵያ ዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ከፍተኛ ለውጥ የሚያመጡ የልማት ፕሮጀክቶች ወይም የትብብር መስኮችን ለማስፋት በሚደረጉ እንቅስቃሴዎች ችግሮች ከሌሎች ሃገሮች ጋር ለሚኖራት ግንኙነት መሰረት እንዲጥሉ የታቀዱ ልማቶች ናቸው፤
23. **"ሰው"** ማለት ማንኛውም የተፈጥሮ ሰው ወይም በሕግ የሰውነት መብት የተሰጠው አካል ነው።
24. ማንኛውም በወንድ ጾታ የተገለጸው ሴትንም ይጨምራል።

አንቀጽ 3. የተፈፃሚነት ወሰን

- ይህ አዋጅ ለህዝብ ጥቅም ሲባል የመሬት ይዞታ የሚለቀቅበት፣ ካላ የሚከፈልበት እና ተነሽዎች መልሰው የሚቋቋሙበትን ሁኔታ በሚመለከት **በመላ ሃገሪቱ በከተማም ሆነ በገጠር ተፈፃሚ ይሆናል።**

አንቀጽ 4. መርሆዎች

1. የመሬት ይዞታ ለሕዝብ ጥቅም እንዲለቀቅ የሚደረገው በመሬት አጠቃቀም ዕቅድ ወይም በከተሞች መዋቅራዊ ዕቅድ ወይም በመሠረተ ልማት መሪ ፕላን መሠረት መሆን አለበት።
2. ለሕዝብ ጥቅም መሬት ሲለቀቅ የሚከፈል ካሣና የሚሰጥ የማቋቋሚያ ድጋፍ የተነሹዎችን የኑሮ ሁኔታ የሚያሻሽልና የሚያስቀጥል መሆን አለበት።
3. በፌዴራልም ሆነ በክልል መንግሥታት፣ በአዲስ አበባ ወይም ድሬዳዋ ከተማ አስተዳደሮች ለሚከናወኑ የልማት ስራዎች በአንድ አካባቢ ለሚገኙ ቦታዎች ለሰፊ ንብረት እና ተጓዳኝ ጥቅም ማጣት የሚከፈል የካሣ ነጠላ ዋጋ ተመን ተመሳሳይ መሆን አለበት።
4. ለሕዝብ ጥቅም መሬት እንዲለቀቅ ሲደረግ አሰራሩ ግልጽ፣ ፍትሃዊ እና ተጠያቂነትን የተከተለ መሆን አለበት።

ክፍል ሁለት

መሬት ለማስለቀቅ ስለሚፈጸም ስነ ስርዓት

አንቀጽ 5. የሚለቀቀው መሬት ለሕዝብ ጥቅም መሆኑን ስለመወሰን

1. አግባብ ያለው የፌዴራል አካል ወይም የክልሉ፤ የአዲስ አበባ ወይም የድሬዳዋ ካቢኔ በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ የተሻለ ልማት ያመጣል ብሎ በመሬት አጠቃቀም ዕቅድ ወይም በልማት ዕቅድ ወይም በመሠረተ ልማት መሪ ፕላን መሠረት የሚለቀቀውን መሬት ለሕዝብ ጥቅም መሆኑን ይወስናል።
2. በዚህ አንቀጽ ን/አ 1 ለመወሰን መሪ ፕላኑ ዝርዝር የማስፈጸሚያ ፕላን ሊኖረው ይገባል፤
3. ለሕዝብ ጥቅም መሬት እንዲለቀቅ ሲወሰን ለካሳና መልሶ ማቋቋም የሚያስፈልግ በጀትና በጀቱ በማን እንደሚሸፈን አብሮ መወሰን አለበት፤
4. የመሬት ባለይዞታዎች በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 እና 2 የተገለጸው መስፈርት ሳይሟላ መሬታቸው ለህዝብ ጥቅም እንዲለቀቅ የሚሰጥ ውሳኔ ላይ አቤቱታ ሊያቀርቡ ይችላሉ።
5. የዚህ አንቀጽ ን/አ 1 ድንጋጌ ቢኖርም እንደአስፈላጊነቱ የክልሉ፤ የአዲስ አበባ እና የድሬዳዋ ካቢኔ ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የመሬት ማስለቀቅ ውሳኔ የመስጠት ስልጣኑን ለከተማ ወይም ለወረዳ አስተዳደሩ በውክልና ሊሰጥ ይችላል፤

አንቀጽ 6. መሬት የማስለቀቅ ሥልጣን

በዚህ አዋጅ አንቀጽ 5 ለህዝብ ጥቅም እንዲለቀቅ ውሳኔ የተሰጠበትን መሬት የከተማ ወይም የወረዳ አስተዳደር መሬቱን የማስለቀቅና የመረከብ ሥልጣን አለው፡፡

አንቀጽ 7. ባለይዞታዎች ቅድሚያ የማልማት መብት ስለመስጠት

1. በከተማ ለመልሶ ማልማት በተከለለ ቦታ ውስጥ ያለ ባለይዞታ በፕላኑ መሠረት ይዞታውን በግልም ሆነ በጋራ ቅድሚያ የማልማት መብት አለው፤
2. የገጠር መሬት ባለይዞታ ለእርሻ ስራ የሚለቀቅ ሲሆን አቅሙ ካለው ይዞታውን በግልማ ይሁን በቡድን በመሬት አጠቃቀም ፕላኑ መሰረት ቅድሚያ የማልማት መብት አለው፤
3. በዚህ አንቀጽ ን/አ 1 እና 2 መሰረት ለተነሺው ቅድሚያ የማልማት መብት የሚጠበቅለት በፕላኑ መሰረት ለማልማት አቅም ማሳያ ማቅረብ ሲችል ነው፤
4. ቅድሚያ የማልማት መብት የሚሰጥበት ዝርዝር ሁኔታ እና አቅም ማሳያ መጠንና የጊዜ ገደብ በደንብ ይወሰናል፤

አንቀጽ 8. መሬት የሚለቀቅበት ሥርዓት

1. የከተማ ወይም የወረዳ አስተዳደር መሬት ሲያስለቅቅ መከተል ያለበት ቅደም ተከተል፤

ሀ) ተነሿዎች ከመነሳታቸው ቢያንስ ከአንድ ዓመት በፊት ስለልማቱ ዓይነት፣ ጠቀሜታና አጠቃላይ ሂደት በማወያየት እንዲያውቁት ማድረግ አለበት፡፡

ለ) በዚህ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተጠቀሰው ቢኖርም የሚመለከተው የፌዴራል ወይም የክልል መንግስት ሀገራዊ ወይም ክልላዊ ፋይዳ ላላቸው ለአስቸኳይ ልማት መሬት እንዲለቀቅ ከወሰነ ተነሿዎች ከአንድ አመት ባነሰ ጊዜ ስለ ልማቱ ዓይነት፣ ጠቀሜታና አጠቃላይ ሂደት በማወያየት እንዲያውቁት ሊያደርግ ይችላል፤

ሐ) እንዲለቀቅ በተወሰነው ቦታ ላይ ከሚገኙ ተነሿዎች ወይም ህጋዊ ወኪሎች የባለቤትነት ማስረጃ እና ካሳ የሚከፈልባቸውን ንብረቶች የልኬታና የመጠን መረጃ መሰብሰብ አለበት፤ ተነሿዎች ስለ ልማቱ እንዲያውቁት ከተደረገ በኋላ የተጨመሩ ማናቸውም ንብረቶች ካሳ አይከፈልባቸውም፡፡

መ) በዚህ ን/አ ፊደል ተራ “ሐ” መሰረት የተሰበሰበውን መረጃ አጣርቶ ለልማት ተነሿ የሚሰጥ መብት ተጠቃሚነት ይወሰናል፤ የካሳ መጠኑም አስልቶ አስልቶ ካሳና ሌሎች ተያያዥ መብቶችን ክፍያ ይከፍላል፡፡

መሬት የማስለቀቅ ሥነ-ሥርዓት የቀጠለ.....

- ሠ) ለሕዝብ ጥቅም እንዲለቀቅ በተወሰነው ቦታ ላይ ለሚገኝ ባለይዞታ የሚገባውን የካሣ መጠን እና/ወይም ምትክ ቦታ ስፋትና አካባቢን ወይም ቤት በመግለጽ በጽሁፍ የማስለቀቂያ ትዕዛዝ መስጠት አለበት።
- ረ) የሚለቀቀው ይዞታ የመንግሥት ቤት የሰፈረበት ከሆነ የማስለቀቂያ ትዕዛዙ የሚደርሰው ቤቱን ለሚያስተዳድረው አካል እና ቤቱን ለተከራየው ሰው ይሆናል።
- ሰ) ተነሿን ከቦታው ማንሳት የሚችለው ለተነሿው ካሣ ከከፈለ እና ምትክ ቦታ ወይም ቤት ከሰጠ በኋላ መሆን አለበት።
- ሸ) መሬት የማስለቀቅ ስርዓት ዝርዝር አፈጻጸሙ ይህን አዋጅ ለማስፈጸም በሚወጣ ደንብ ይወሰናል።

2. ተነሿ ወይም ህጋዊ ወኪሉ ባለመብትነቱን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ወይም ነድ በገጠርም ይሁን ከተማ መሬት የማስተዳደር በህግ ስልጣን ለተሰጠው በሚያወጣው መርሃ ግብር መሰረት ማቅረብ አለበት፤

መሬት የማስለቀቅ ሥነ-ሥርዓት የቀጠለ.....

3.ተነሿው የካሣ ግምት በጽሁፍ እንዲያውቅ ከተደረገበት ቀን ጀምሮ፡-

ሀ/ በ3 ወር ጊዜ ውስጥ ተገቢው ካሣ ካልተከፈለው በመሬቱ ላይ ከቋሚ ተክልና ግንባታ በስተቀር ሌሎች ሥራዎችን ከመስራት መከልከል የለበትም፡፡

ለ/ በ6 ወር ጊዜ ውስጥ ተገቢው ካሣ ካልተከፈለው በመሬቱ ላይ ማንኛውንም ሥራ ከመስራት መከልከል የለበትም፡፡

ሐ) በዚህ ን/አ ፊደል ተራ “ሀ” እና “ለ” መሰረት የተሰራ ስራ ወይም የተደረገ ለውጥ በካሳ ስሌቱ ውስጥ እንዲገባ መደረግ አለበት፤

4.የማስለቀቂያ ትዕዛዝ የደረሰው ባለይዞታ ትዕዛዙ በደረሰው በ30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ ካሣ እና ምትክ ቦታ ወይም ቤት መውሰድ አለበት፡፡

5.የማስለቀቂያ ትዕዛዝ የደረሰው ባለይዞታ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 መሠረት በተቀመጠ ጊዜ ገደብ ውስጥ የካሣ ክፍያውን ካልወሰደ በከተማው ወይም በወረዳው አስተዳደር ስም በሚከፈት ዝግ የባንክ ሂሳብ እንዲቀመጥለት ይደረጋል፡፡

መሬት የማስለቀቅ ሥነ-ሥርዓት የቀጠለ.....

6. ለባለይዞታ የሚሰጠው የመልቀቂያ የጊዜ ገደብ ካሣና ምትክ ከተቀበለ ወይም ካሣው በዝግ ሂሳብ ከተቀመጠበት ቀን ጀምሮ ከ120 (አንድ መቶ ሃያ) ቀናት መብለጥ የለበትም፡፡
7. በሚለቀቀው መሬት ላይ ሰብል፣ ቋሚ ተክል ወይም ቋሚ የሆነ ሌላ ንብረት ከሌለ ባለይዞታው የመፈናቀያ ካሣ ከተከፈለው በኋላ በ30 ቀናት ውስጥ ይዞታውን ለከተማ ወይም ለወረዳ አስተዳደር ማስረከብ አለበት፡፡
8. በሕገ-ወጥ መንገድ በተያዘ ቦታ ላይ ለሰፈረ ንብረት ካሣ መክፈል ሳያስፈልግ ለ30 (ሰላሳ) ቀናት የሚቆይ የጽሁፍ ማስጠንቀቂያ በመስጠት ወይም በቦታው በሰፈረው ንብረት ላይ በመለጠፍ እንዲለቀቅ ይደረጋል፡፡
9. የማስለቀቂያ ትዕዛዝ የደረሰው ባለይዞታ ወይም ባለንብረት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 6 እና 76 በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ ያለ በቂ ምክንያት ይዞታውን ካላስረከበ የከተማ ወይም የወረዳ አስተዳደሩ መሬቱን በራሱ ይረከባል፤ አስፈላጊ ሲሆን ለመረከብ የፖሊስ ኃይል ትብብር ሊጠይቅ ይችላል፡፡

አንቀጽ 9. መሬት እንዲለቀቅለት የተወሰነለት አካል ኃላፊነት

1. መሬት እንዲለቀቅለት የተወሰነለት አካል ለሥራው የሚፈለገውን መሬት መጠንና የሚገኝበትን ትክክለኛ ስፍራ የሚያሳይ ውሳኔ የተሰጠበት ማስረጃ ቢያንስ ሥራው ከመጀመሩ ከአንድ ዓመት በፊት በዚህ አዋጅ መሠረት ለከተማው ወይም ለወረዳው አስተዳደር ማቅረብ አለበት፡፡
2. መሬቱ ለሕዝብ ጥቅም እንዲውል ሲወሰን የመሬት ይዞታቸውን እንዲለቁ ለሚደረጉ ባለይዞታዎች የሚከፈለውን ካሳ እና የመቋቋሚያ ድጋፍ ወጭ እንዲሸፈን ከተወሰነ ገንዘቡን ለከተማው ወይም ለወረዳው አስተዳደር ገቢ ያደርጋል፤
3. በዚህ አንቀጽ ን/አ 2 መሰረት ገንዘቡ ገቢ ተደርጎ ለተነሿዎች ካልተከፈለ የከተማው ወይም የወረዳው አስተዳደር መሬት አያስለቅቅም፤

አንቀጽ 10. የአገልግሎት መስመሮች ስለሚነሱበት ሥርዓት

1. የወረዳው ወይም የከተማው አስተዳደር በሚለቀቀው መሬት በላይ ወይም በታች የአገልግሎት መስመር መኖር አለመኖሩን የአገልግሎት መስመር ባለቤት ለሆኑ ተቋማት ምላሽ እንዲሰጡት በጽሁፍ ማቅረብ አለበት።
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ጥያቄ የቀረበለት ተቋም ንብረት ካለው ለሚነሳው ንብረት ካሣ እውቅና ባለው ገለልተኛ ገማች በማስተመን ከነዝርዝር ማስረጃው ጥያቄው በደረሰው በ30 ቀን ውስጥ በጽሁፍ ለጠያቂው አካል ይልካል።
3. የከተማው ወይም የወረዳው አስተዳደር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት ግምቱ በደረሰው በ30 ቀናት ውስጥ ለባለንብረቱ የንብረቱን ግምት ካሳ ይከፍላል።
4. የአገልግሎት መስመሩ ባለቤት ክፍያው በተፈጸመለት በ60 ቀናት ውስጥ ካሣ የተከፈለበትን የአገልግሎት መስመር አጠናቆ ማንሳትና መሬቱን መልቀቅ አለበት።
5. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 እንደተጠበቀ ሆኖ የአገልግሎት መስመሩ ባለቤት ክፍያው በተፈፀመ በ120 (አንድ መቶ ሀያ) ቀናት ውስጥ ውስብስብነት ያላቸውን የመሰረተ ልማት መስመሮች ከሆነ አጠናቆ ማንሳትና መሬቱን መልቀቅ አለበት፤
6. በዚህ አንቀጽ ን/አ 4 እና 5 በተቀመጠው የጊዜ ገደብ መሰረት ልማቱ ካልተነሳ በአንቀጽ 8 ን/አ 9 መሰረት በማስነሳት ይዞታው የሚወሰድ ሲሆን በወቅቱ ተገቢውን ስራ ያልተወጣ የመሰረተ ልማት ተቋም ለሚደርሰው ጉዳት ተጠያቂ ይሆናል፤ ዘርዝሩ በደንብ ይወሰናል፤

ክፍል ሦስት

የካሣ አወሳሰን፣ ምትክ አሰጣጥ እና መልሶ ማቋቋም

አንቀጽ 11. ለሕዝብ ጥቅም መሬት ሲለቀቅ ለተነሺዎች ስለሚከፈል ካሳ

- ለሕዝብ ጥቅም መሬት እንዲለቀቅ ሲደረግ ለተነሺው ባለው ንብረትና የይዞታ መብት መሰረት የንብረት እና የልማት ተነሺ ካሣ ይከፈላል።

አንቀጽ 12. የንብረት ካሣ

1. የመሬት ይዞታን እንዲለቅ የሚደረግ ባለይዞታ በመሬቱ ላይ ለሚገኘው ንብረት እንዲሁም በመሬቱ ላይ ላደረገው ቋሚ ማሻሻያ ካሣ ይከፈለዋል።
2. በሚለቀቀው የመሬት ይዞታ ላይ ለሰፈረው ንብረት የሚከፈል ካሣ ንብረቱን በአዲስ ለመተካት የሚያስችል ይሆናል።

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 የተጠቀሰው እንደተጠበቀ ሆኖ ለሚነሳው ቤት የሚከፈለው አነስተኛ የካሣ መጠን እንደየ ክልሉ፣ እንደ አዲስ አበባና ድሬዳዋ ተጨባጭ ሁኔታ ወይም ክልሉ፣ እንደ አዲስ አበባና ድሬዳዋ ከተማ አስተዳደር በሚያወጣው ስታንዳርድ መሰረት ቢያንስ ዝቅተኛውን የቤት ደረጃ ሊያስገነባ የሚችል መሆን አለበት።
4. መሬት ይዞታው ላይ ለተደረገ ቋሚ ማሻሻል የሚከፈል ካሣ በመሬቱ ላይ የዋለውን ገንዘብና የጉልበት ዋጋ የሚተካ ክፍያ በአካባቢው ወቅታዊ ዋጋ ተሰልቶ ይሆናል ይሆናል።
5. ንብረቱ ከሚገኝበት ስፍራ ወደ ሌላ አካባቢ ተዛውሮ እንደገና ሊተከልና አገልግሎት ለመስጠት የሚችል ከሆነ የማንሻ፣ የማንጓዝና መልሶ የመትከያ ወጪ የሚሸፍን ካሣ መከፈል አለበት።
6. የተለያዩ ንብረቶች የሚሰሉበት የካሣ ቀመር እና ዝርዝር አፈጻጸማቸው በደንብ ይወሰናል።

አንቀጽ 13. ስለልማት ተነሿ ካሳና ምትክ ቦታ

1. በቋሚነት ስለሚነሳ የገጠር ባለይዞታ የሚሰጥ ካሣ እና ምትክ ቦታ:-
  - ሀ) የመሬት ይዞታውን በቋሚነት እንዲለቅ ለሚደረግ የገጠር መሬት ባለይዞታ እንደአካባቢው ሁኔታ ከተወሰደበት መሬት ተመጣጣኝ ምትክ መሬት የሚገኝ ሲሆን ምትክ መሬት ይሰጠዋል።
  - ለ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ “ሀ” መሠረት ተመጣጣኝ ምትክ መሬት የሚሰጠው ከሆነ መሬቱን ከመልቀቁ በፊት በነበሩት ሶስት ዓመታት ውስጥ በየዓመቱ ከመሬቱ ሲያገኝ ከነበረው ከፍተኛውን የአንድ ዓመት ገቢ በወቅታዊ ዋጋ ተሰልቶ የልማት ተነሿ ካሳ ይከፈለዋል።
  - ሐ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ “ሀ” መሠረት ተመጣጣኝ ምትክ መሬት የማይሰጠው ከሆነ መሬቱን እንዲለቅ ከመደረጉ በፊት በነበሩት ሶስት ዓመታት ውስጥ ከመሬቱ ሲያገኝ የነበረውን ከፍተኛ ዓመታዊ ገቢ በ15 ተባዝቶ የልማት ተነሿ ካሣ መክፈል አለበት።
  - መ) ከመኖሪያ ቦታው የሚነሳ ከሆነ ክልሉ፣ አዲስ አበባ እና ድሬዳዋ ከተማ አስተዳደሮች በሚያወጣው መመሪያ በሚወሰን ምትክ ቦታ እና የልማት ተነሿ ድጋፍ መክፈል አለበት።
  - ሠ) በጊዜያዊነት ለሚለቀቅ መሬት የሚከፈል የልማት ተነሿ ካሣ በማንኛውም ሁኔታ በዘላቂነት ከሚከፈል የልማት ተነሿ ድጋፍ መብለጥ የለበትም።
  - ረ) የዚህ ንዑስ ዝርዝር አፈጻጸም ይህን አዋጅ ለማስፈጸም በሚወጣ ደንብ ይወሰናል።

ስለልማት ተነሿ ካሳና ምትክ ቦታ የቀጠለ.....

2. በጊዜያዊነት ስለሚነሳ የገጠር መሬት ባለይዞታ የሚሰጥ የልማት ተነሿ ድጋፍ ካሣ:-

ሀ) ይዞታውን ለተወሰነ ጊዜ እንዲለቅ ለሚደረግ የገጠር መሬት ባለይዞታ መሬቱ ከመለቀቁ በፊት በነበሩት ሶስት ዓመታት ውስጥ ያገኘው ከፍተኛ ዓመታዊ ገቢ መሬቱ እስከሚመለስ ድረስ ባለው ጊዜ ታስቦ የልማት ተነሿ ድጋፍ ካሣ ይከፈለዋል፤

ለ) በዚህ ንኡስ አንቀጽ ፊደል ተራ “ሀ” የሚከፈለው የልማት ተነሿ ካሣ መሬቱ የነበረውን ምርታማነት ለመመለስ የሚወስደውን በአካባቢ የግብርና ተቋም የሚወሰን ተጨማሪ ጊዜ ታሳቢ ማድረግ አለበት፡፡

ሐ) መሬቱ ተመልሶ በፊት ይሰጥ የነበረውን አገልግሎት መስጠት የማይችል ከሆነ በቋሚነት እንደለቀቀ ተቆጥሮ በዚህ አንቀጽ ን/አ 1 መሰረት የልማት ተነሿ ካሣ ወይም ምትክ ቦታ ይሰጠዋል፡፡

መ) መሬቱ በጊዜያዊነት በተለቀቀበት ጊዜ የተከፈለ የልማት ተነሿ ካሳ በዚህ ን/አ ፊደል ተራ “ሐ” መሰረት በቋሚነት እንደለቀቀ ተቆጥሮ ከሚከፈል ካሳ ተቀንሶ ለተነሿው ልዩነቱ ይሰጠዋል፤

ሠ) በጊዜያዊነት ለሚለቀቅ መሬት የሚከፈል የልማት ተነሿ ካሣ በማንኛውም ሁኔታ በዘላቂነት ከሚከፈል የልማት ተነሿ ካሣ መብለጥ የለበትም፡፡

ረ) የዚህ ንዑስ ዝርዝር አፈጻጸም ይህን አዋጅ ለማስፈጸም በሚወጣ ደንብ ይወሰናል፡፡

3. ስለወል ይዞታ የልማት ተነሿ ካሳ

- በቋሚነት ወይም በጊዜያዊነት ለሚለቀቅ የወል ይዞታ የልማት ተነሿ ካሳ ስሌት እና አከፋፈል ሁኔታ ክልሉ፣ አዲስ አበባና ድሬዳዋ በሚያወጣው መመሪያ የሚወሰን ሁኖ መመሪያው ሲወጣ፡-
- ሀ) ለተወሰደው የወል መሬት የልማት ተነሽ ካሳ ስሌት የወል መሬቱ ይሰጥ የነበረውን ጥቅም ወይም ጥቅሙ የቀረባቸውን የአኗኗር ዘይቤ ወይም መተዳደሪያ መሰረት ያደረገ ሊሆን ይገባል።
- ለ) የወል መሬቱ ተጠቃሚዎች በግልጽ መለየት አለባቸው፤
- ሐ) በወል መሬቱ ላይ የሚገኙ የግልና የወል ንብረት መለየት አለበት፤
- መ) የወል መሬት በመወሰዱ ምክንያት በካሳ የተገኘውን ገንዘብ ለማህበረሰቡ አባላት እኩል ሊከፈል ወይም በዓይነት ሊጠቀሙበት የሚችሉበትን መንገድ መቀረጽ አለበት፤

ስለልማት ተነሿ ካሳና ምትክ ቦታ የቀጠለ.....

4. በቋሚነት ስለሚነሳ የከተማ መሬት ባለይዞታ የሚሰጥ የልማት ተነሿ ካሳ እና ምትክ ቦታ
5. በጊዜያዊነት ስለሚነሳ የከተማ መሬት ባለይዞታ የሚሰጥ የልማት ተነሿ ድጋፍ

አንቀጽ 14. ገቢ በመቋረጡ ስለሚከፈል የኢኮኖሚ ጉዳት ካሳ

1. ለህዝብ ጥቅም ተብሎ ቦታ እንዲለቀቅ ከመደረጉ ጋር በተያያዘ ከቦታው ሳይነሳ በጊዜያዊነት ወይም በዘላቂነት ሲያገኝ የነበረውን ኢኮኖሚያዊ ጥቅም ለተቋረጠበት ሰው የጉዳት ካሳ የሚከፈል ሲሆን ካሳው ስለሚገባው ተጎጂ እና የጉዳት ካሳው መጠንና ዓይነት ክልሉ በሚያወጣው መመሪያ የሚወሰን ይረሆናል፤
2. በዚህ ንዑስ አንቀጽ ተራ ቁጥር 1 መሰረት የካሳውን መጠንና አይነት ለመወሰን ከመቀጠር፣ ከንግድ፣ ከኪራይ፣ ከእርሻ ውጭ መሬትን በመጠቀም የሚገኝ ገቢ እና የመሳሰሉ አመታዊ የተጣራ ገቢን ታሳቢ ሊያደርግ ይችላል፤

አንቀጽ 15. ከገጠር ወደ ከተማ ለተካለለ የከተማ አካባቢ ባለይዞታ የመኖሪያ ቤት መስሪያ ቦታ ስለመወሰን

- 1. ከገጠር ወደ ከተማ በተካለለ የአርሶ አደር ይዞታ ከመኖሪያ ቤቱ ለሚነሳ ባለይዞታ በክልሉ፣ አዲስ አበባና ድሬዳዋ ካቢኔ የሚወሰን ሁኖ የከተማውን ስታንዳርድ በመጠበቅ ከ 500 (አምስት መቶ) ካሬ ሜትር ያልበለጠ የመኖሪያ ቤት መስሪያ ቦታ መሰጠት አለበት።**
- 2. ዕድሜው ከ18 ዓመትና በላይ ለሆነውና የባለይዞታውን ገቢ በመጋራት አብሮ የሚኖር አርሶ ወይም አርብቶ አደር ልጅ የቦታ ስፋቱ የከተማውን አነስተኛ የመሬት ይዞታ ደረጃ የሆነ ለመኖሪያ ቤት መስሪያ ቦታ መሰጠት አለበት።**
- 3. የዚህ አንቀጽ ን/አ 1 ድንጋጌ ቢኖርም ለመኖሪያ የሚሰጠው ጠቅላላ የቦታ መጠን ከነበረው የመኖሪያ ይዞታ በላይ መሆን የለበትም።**
- 4. በዚህ አንቀጽ ን/አ 3 የተገለጸው የመኖሪያ ይዞታ መጠን የባለይዞታው የመኖሪያ ቤት ያረፈበት የአጥር ግቢውን ይጨምራል፤**
- 5. የዚህ አንቀጽ ዝርዝሩ አፈጻጸም ክልሉ፣ አዲስ አበባና ድሬዳዋ ከተማ አስተዳደሮች በሚያወጡት መመሪያ ይወሰናል።**

አንቀጽ 16. መልሶ ስለማቋቋም

1. የክልል መንግሥት፣ የአዲስ አበባና የድሬደዋ ከተማ አስተዳደር ለካሣ ክፍያ እና ለመልሶ ማቋቋም ፈንድ ያቋቁማል።
2. ክልሎች እንዲሁም አዲስ አበባ እና ድሬደዋ ተነሿዎችን በዘላቂነት ለማቋቋም የሚያስችል ፓኬጅ የመቅረጽ ግዴታ አለባቸው።
3. የከተማ ወይም የወረዳ አስተዳደር በተቀረጸው ማቋቋሚያ ማዕቀፍና በሚመደበው ማስፈጸሚያ በጀት ተነሿዎችን የማቋቋም ግዴታ አለበት።
4. በገጠርም ሆነ በከተማ መሬት የሚለቀቀው ለኢንቨስትመንት ከሆነ ተነሿዎች ከኢንቨስትመንቱ የሼር ባለቤት ሊሆኑ ይችላሉ
5. በገጠርም ሆነ በከተማ የልማት ተነሿ በሼር ለመጠቀም ፍላጎት ኖሮት ባለሃብቱ ይህንን ለማድረግ የማያስችለው ሁኔታ ካለ ባለሃብቱ ለተነሿዎች የኢኮኖሚ አስቻይ ተለዋጭ መፍትሄ በተነሹው፣ በባለሃብቱና በአስተዳደሩ መሰጠት አለበት፤ ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
6. የመልሶ ማቋቋሚያ ማዕቀፍ ይዘትና ዝርዝር አፈፃፀም በደንብ ይወሰናል።

አንቀጽ 17. ንብረት ስለመገመት

1. እንዲለቀቅ በሚፈለግ መሬት ላይ ለሚገኝ ንብረት እና ካሣ የሚወጣውን አገር አቀፍ ቀመር መሠረት በማድረግ በተመሰከረለት የግል ድርጅት ወይም ግለሰብ ይገመታል።
2. የካሣውን መጠን የሚገምት የተመሰከረለት የግል ድርጅት ወይም ግለሰብ አማካሪዎች ከሌሉ ራሱን የቻለ በመንግሥት በተቋቋመ ተቋም ይገመታል።
3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 እና 2 መሠረት የካሣውን መጠን የሚገምት አካል ከሌለ የሚለቀቀው መሬት እንደሚገኝበት አካባቢ የሚመለከተው የከተማ ወይም የወረዳ አስተዳደር ተገቢው ሙያ ያላቸው አባላት የያዘ ገማች ኮሚቴ በማቋቋም የሚገመት ይሆናል።
4. በዚህ አንቀጽ ን/አ 3 መሰረት የሚቋቋመው ገማች ኮሚቴ ሥራውን የሚያከናውንበት የአሠራር ሥርዓት ክልሉ፣ አዲስ አበባ እና ድሬዳዋ ከተማ አስተዳደሮች በሚያወጡት መመሪያ ይወሰናል።
5. በዚህ አንቀጽ ን/አ 1፣ 2 እና 3 ቢኖርም የሚነሳው ንብረት የተለየ እውቀት የሚጠይቅ ሲሆን አግባብ ባለው የመንግሥት ወይም የግል ድርጅት ሊገመት ይችላል።
6. የሚነሳው ንብረት የመንግሥት መሠረተ ልማት ወይም የአገልግሎት መስመር ከሆነ የካሣ ግምቱ የሚዘጋጀው በንብረቱ ባለቤት ይሆናል።
7. የካሣ ግምት የሚሰላበት ነጠላ ዋጋ ቢበዛ በየሁለት ዓመቱ መከለስ አለበት።

አንቀጽ 18. አቤቱታ ሰሚ አካል እና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ስለማቋቋም

- 1. ክልሎች፣ አዲስ አበባ እና ድሬደዋ ከተማ አስተዳደሮች በዚህ አዋጅ መሠረት በሚሰጥ ውሳኔ ላይ ለሚቀርብ አቤቱታ አቤቱታ ሰሚ አካል እና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ማቋቋም አለባቸው።**
- 2. ክልሎች፣ አዲስ አበባ እና ድሬደዋ ከተማ አስተዳደሮች አቤቱታ ሰሚ አካል እና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ አስፈላጊ ነው ብለው በወሰኑት ከተሞቻቸው ሊያቋቁሙ ይችላሉ።**
- 3. የአቤቱታ ሰሚ አካል እና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ አደረጃጀት ሥልጣንና ተግባር ይህን አዋጅ ለማስፈጸም በሚወጣ ደንብ ይወሰናል።**

አንቀጽ 19. አቤቱታ ስለማቅረብ

1. የመሬት ይዞታ ማስለቀቂያ ትዕዛዝ የደረሰው ወይም ትዕዛዝ በተሰጠበት ንብረት ላይ መብቱ ወይም ጥቅሜ ተነካብኝ የሚል ማንኛውም ተነሽ ትዕዛዙ በደረሰው በ30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ አቤቱታውን በዚህ አዋጅ አንቀጽ 18 ን/አ 1 መሰረት ለሚቋቋመው አቤቱታ ሰሚ አካል ማቅረብ ይችላል፤ ፤
2. በዚህ አንቀጽ ን/አ 1 የተጠቀሰው አካል የሚቀርብለትን አቤቱታ በ30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ ውሳኔ በመስጠት ለተከራካሪ ወገኖች በጽሁፍ ያሳውቃል፡፡

አንቀጽ 20. ስለ ይግባኝ

1. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 19 ን/አ 1 መሰረት በተሰጠው ውሳኔ ላይ ቅር የተሰኘ ወገን አቤቱታውን ለይግባኝ ሰሚ ጉባኤው ወሳኔው በጽሁፍ ከደረሰው ቀን ጀምሮ በ30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ ማቅረብ አለበት፡፡
2. ይግባኝ ሰሚ ጉባኤው በሰጠው ውሳኔ ላይ ቅር የተሰኘ ወገን ወሳኔው በጽሁፍ ከደረሰው ቀን ጀምሮ በ30 (ሰላሳ) ቀን ውስጥ ለክልል ከፍተኛው ፍ/ቤት፣ በአዲስ አበባ እና ድሬዳዋ ከተሞች ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ማቅረብ ይችላል፤ ውሳኔ ከተሰጠ በኋላ ይግባኝ ማለት የሚፈልግ ከሆነ ልማቱ እንዳይጓዝበት ቦታውን አስረክቦ ክርክሩን መቀጠል ይችላል፡፡
3. ተነሿው ቦታውን በማስረከቡና በቅሬታ ምክንያት ካሳውን ባለመውሰዱ ለይግባኝ ክርክሩ የሚሆን በቂ ገንዘብ ከሌለው እና በዚህ ምክንያት የሚቸገር ከሆነ መንግስት ነጻ የህግ አገልግሎት የሚያገኝበት ሁኔታ ያመቻቻል፡፡

አንቀጽ 21. አቤቱታ የቀረበበትን ቦታ ስለመረከብ

1. የመሬት ማስለቀቅ ትዕዛዝ የደረሰው ባለይዞታ በዚህ አዋጅ መሰረት አቤቱታ ያቀረበ ከሆነ የከተማው ወይም የወረዳው አስተዳደር ቦታውን መረከብ የሚችለው፡-
  - ሀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 19 ን/አ 1 አቤቱታ ቀርቦ ውሳኔው ከፀና እና በተሰጠው ውሳኔ ላይ ይግባኝ ሳያቀርብ ሲቀር፤ ወይም
  - ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 20 ን/አ 2 መሰረት ይግባኝን ሳያቀርብ ሲቀር ፤
2. የዚህ አንቀጽ ን/አ 1 ቢኖርም አቤቱታ የቀረበበት ቦታ በሕገ ወጥ መንገድ የተያዘ ቦታ ከሆነ በቦታው ላይ የሰፈሩ ንብረቶችን በማውጣት የተሰራ ግንባታ እንዲፈርስ በማድረግ የከተማው ወይም መወረዳው አስተዳደር መሬቱን መረከብ ይችላል፤

ክፍል አራት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

አንቀጽ 22. ፌዴራል ተቋማት ሥልጣንና ተግባር

በሌላ ሕግ ለሚንስትሩ የተሰጠ ሥልጣንና ተግባር እንደተጠበቀ ሆኖ፡-

1. የከተማ ልማትና ቤቶች ሚኒስቴር

- ሀ) ከተማን የሚመለከቱ የአዋጁ ድንጋጌዎች በከተሞች መከበራቸውን ይከታተላል፤ ያረጋግጣል፤
- ለ) የከተማ ተነሿዎችን በማቋቋም ሥራ ላይ ድጋፍ ያደርጋል፤
- ሐ) ክልሎች፣ የአዲስ አበባ እና ድሬዳዋ ከተሞች አዋጁን ማስፈጸም እንዲችሉ የቴክኒክና አቅም ግንባታ ድጋፍ ያደርጋል፤
- መ) አዋጁን ለማስፈጸም መመሪያዎች በወቅቱ መውጣታቸውን ይከታተላል፤ ይደግፋል፡፡
- ሠ) በከተማ ማልማት ምክንያት የተነሱ ባለይዞታዎች ያሉበትን የኑሮ ሁኔታ ጥናት ያካሂዳል፤ ለታዩ ችግሮች መፍትሄ ይሰጣል፡፡

2. ግብርና ሚኒስቴር

- ሀ) የገጠር መሬትን የሚመለከቱ የአዋጁን ድንጋጌዎች በክልሎች መከበራቸውን ይከታተላል፤ ያረጋግጣል፤
- ለ) የገጠር ተነሿዎችን በማቋቋም ሥራ ላይ ድጋፍ ያደርጋል፤
- ሐ) ክልሎች፣ የአዲስ አበባ እና ድሬዳዋ ከተሞች አዋጁን ማስፈጸም እንዲችሉ የቴክኒክና አቅም ግንባታ ድጋፍ ያደርጋል፤

አንቀጽ 23. የክልሎች፣ የአዲስ አበባ እና ድሬዳዋ ከተማ አስተዳደሮች ሥልጣንና ተግባር

1. ይህንን አዋጅ እና አዋጁን ለማስፈጸም የሚወጣውን ደንብ እና መመሪያዎችን በክልሉ፣ በአዲስ አበባ እና ድሬዳዋ ከተማ አስተዳደሮች ወይም ከተሞች እንዲፈፀሙ ክትትልና ድጋፍ ያደርጋል።
2. የመልሶ የማቋቋም ማዕቀፍ ይቀርጻል፤ ይተገብራል፤ ይህንን ማዕቀፍ የሚተገብርና የሚመራ ራሱን የቻለ ተቋም ይቋቋማል ወይም ካሉት ተቋሞች ይህንን ኃላፊነት የሚወጣ ይሰይማል።
3. ከተሞችና ወረዳዎች አዋጁን ማስፈጸም እንዲችሉ የአቅም ግንባታ ድጋፍ ያደርጋል።
4. በልማት ምክንያት ተነሱ አካለት ያሉበትን የኑሮ ሁኔታ ጥናት ያካሂዳል፤ ለታዩ ችግሮች መፍትሄ ይሰጣል።

አንቀጽ 24. የወረዳና የከተማ አስተዳደር ኃላፊነት

1. ተነሿዎችን ስለልማቱ ዓይነት፣ ጠቀሜታና አጠቃላይ ሂደቱ ላይ ግልጽ ውይይት በማድረግ እንዲሳተፉ ያደርጋል፤
2. መሬት እንዲለቁ ለተደረጉ ባለይዞታዎች ተገቢውን ካሣ ይከፍላል ወይም እንዲከፈል ያደርጋል፤
3. የመልሶ ማቋቋም ማዕቀፍን ስራ ላይ ያውላል፤
4. ካሣ ተከፍሎበት እንዲለቀቅ በተወሰነ መሬት ላይ የሚገኘውን ንብረት በሚመለከት የተሟላ መረጃ ይይዛል፤
5. ተነሿ አርሶ እና/ወይም አርብቶ አደሮች ኑሮአቸው እንዲሻሻል የድጋፍና ክትትል ሥራዎችን ይሠራል፤
6. ተነሿዎችን የተመለከተ መረጃና ማስረጃ አደራጅተው ይይዛል፤

አንቀጽ 25. ተጠያቂነት

- በዚህ አዋጅ ጀተቀመጡ ግዴታዎችን በሕጉ አግባብ እና በወቅቱ ያልተገበረ ማንኛውም ግለሰብ፣ ተቋም ወይም የተቋም ኃላፊ አግባብ ባለው ህግ ተጤጠቂ ይሆናል።

አንቀጽ 26. ደንብና መመሪያ የማውጣት ሥልጣን

1. የሚኒስትሮች ምክር ቤት ይህን አዋጅ ለማስፈጸም ደንብ ያወጣል።
2. ክልሎች፣ አዲስ አበባ እና ድሬደዋ ከተማ አስተዳደሮች ይንን አዋጅ እና በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት የሚወጣ ደንብን ለማስፈጸም መመሪያ ያወጣሉ።

አንቀጽ 27. የመሸጋገሪያ ድንጋጌ

- ይህ አዋጅ ከመጽደቁ በፊት ክስ ቀርቦባቸው ውሳኔ ያላገኙ ጉዳዮች በቀድሞው አዋጅ 455/1997 መሠረት ይስተናገዳሉ።

አንቀጽ 28. የተሻሩና ተፈፃሚነት የማይኖራቸው ሕጎች

1. ለህዝብ ጥቅም ሲባል መሬት የሚለቀቅበትንና ለንብረት ካሣ የሚከፈልበትን ሁኔታዎች ለመወሰን የወጣ አዋጅ ቁጥር 455/1997 በዚህ አዋጅ ተሸሯል።
2. ከዚህ አዋጅ ጋር የሚቃረን ማንኛውም ሕግ፣ ደንብ፣ መመሪያ ወይም የተለመደ አሰራር በዚህ አዋጅ ውስጥ በተመለከቱት ጉዳዮች ላይ ተፈፃሚነት አይኖረውም።

አንቀጽ 29. አዋጁ የሚጸናበት ጊዜ

- ይህ አዋጅ በፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ታትሞ ከወጣበት ቀን ጀምሮ የጸና ይሆናል።

አመሰግናለሁ!